

**Palvelualojen
ammattiliitto**
Servicefacket

Lausunto

18.09.2023

Asia: VN/22365/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan, että Kansaneläkelaitoksen ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettavan kuntoutusrahan ja nuorten kuntoutusrahan vähimmäismäärä laskettaisiin nykyiseltä tasolta sairauspäivärahan vähimmäismäärän tasolle ja ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettavan kuntoutusrahan laskukaavaa muutetaan. Jatkossa Kansaneläkelaitoksen kuntoutusrahassa olisi vain yksi vähimmäismäärä sekä vain yksi laskukaava vähimmäismäärän ylittäville kuntoutusrahoille.

PAM ei kannata esitystä, sillä kuntoutusrahan ehdotetut muutokset vaikuttavat heikentävästi motivaatioon osallistua kuntoutukseen. Vakuutetuilla ei ole minkäänlaista velvollisuutta osallistua Kelan ammatilliseen kuntoutukseen, jolloin toimeentuloon kohdistuvilla heikennyksillä lisätään haluttomuutta osallistua kuntoutukseen ja kuntoutua. Heikossa terveystilanteessa olevien kannusteita osallistua kuntoutukseen pitäisi lisätä eikä heikentää, sillä kuntouttamalla sekä nuoria että aikuisia työkykyisiksi saadaan työllisyyttä nostettua. Heikentämällä kannustimia heikennetään samalla epäsuorasti myös työllisyyttä. Pitäisi muistaa, että ammatillinen kuntoutus on usein pitkäkestoista, ja vakuutetulta edellytetään sitoutumista koko sen keston ajaksi. Kuntoutuksen

aikaisen toimeentulon turvaaminen on nähty kannusteena parantaa heikossa terveystilanteessa olevien vakuutettujen sitoutumista pitkään kuntoutusjaksoon ja toisaalta hakeutumista ammatilliseen kuntoutukseen työkyvyttömyyseläkkeen sijaan.

PAM pitää ongelmallisena etenkin sitä, että heikennykset kohdistuvat erityisesti nuoriin, jotka useimmiten kärsivät mielenterveysongelmista ja käyttäytymisen häiriöstä. Nuorten ammatillinen kuntoutus lisättiin kuntoutuslakiin vuonna 2019, jolloin myöntämisedellytyksiä lievennettiin, jotta nuoret pääsisivät nopeammin kuntoutumaan ja autettaisiin heitä pääsemään nopeammin jaloilleen. Nuorten kuntoutusrahan vähimmäismäärä korotettiin takuueläkkeen tasolle vuodesta 2016 alkaen, jolloin tarkoituksena oli lisätä nuorten mahdollisuuksia ja motivaatiota hakeutua kuntoutukseen.

Heikennys lisäisi myös toimeentulotuen ja asumistuen tarvetta, kun ammatillisella kuntoutustuella olevat joutuisivat paikkaamaan toimeentuloaan muilla sosiaalietuuksilla. PAM huomauttaa, että siirtämällä tuensaajia sosiaalietuudelta toiselle ei saada aikaan säästöjä. Säästöjä syntyy, kun löydetään sosiaalisesti kestäviä tapoja kuntouttaa työkyvyttömät työkykyisiksi ja saadaan heitä työelämään, pois sosiaaliturvaetuuksien piiristä. Lisäksi PAM korostaa, että Kelan kuntoutusrahaetuudet rahoitetaan valtion osuudella ja työnantajien ja palkansaajien sekä yrittäjien vakuutusmaksuilla. Uudistuksella vähennetään valtion osuutta samalla, kun asumistukimenoja lisätään ja kuntien taloutta heikennetään toimeentulotukimenoja kasvattamalla. Vaikutukset työnantajien sairausvakuutusmaksuun sekä palkansaajien ja yrittäjien päivärahamaksuihin ovat vähäiset, kuten hallituksen esityksessä onkin todettu. PAM vaatii, että hallituksen on tarkemmin perusteltava, miten kuntoutusrahan heikennys tuo säästöjä julkiselle sektorille.

Lisäksi PAM nostaa esiin hallitusohjelman kirjauksesta asettaa sairaus- tai vammadiagnoosi ammatilliseen kuntoutukseen pääsyn edellytykseksi 16-29-vuotiailla. Vaikka tämä kirjaus ei ole mukana tässä esityksessä, heikentää tämä entisestään nuorten mahdollisuuksia saada tukea työelämään osallistumiseen. PAM korostaa, että tukea pitäisi suunnata varhaisempaan vaiheeseen, jolloin ennaltaehkäistään nuorten ja aikuisten terveysongelmien kasantumista.

PAM katsoo, että kuntoutusrahaetuuksia on muutettava niin, että ne kannustavat hakeutumaan kuntoutukseen sosioekonomisesta asemasta riippumatta. Nuorten kohdalla ammatillinen kuntoutus on tärkeää työhön pääsyn mahdollistamiseksi. Työssäkävien kohdalla taas Kelan järjestämä ammatillinen kuntoutus työssäkäyville, eli Kiila-kuntoutus, auttaa heitä pysymään työelämässä. Tällä hetkellä monet työssäkäyvät pienituloiset eivät edes harkitse Kiila-kuntoutukseen hakeutumista kuntoutusrahan matalan tason takia, vaikka työssäkävien kuntoutusraha perustuu henkilön vuosituloihin. Taso on kuitenkin niin matala, että se estää monien pienituloisten mahdollisuuden hakeutua Kelan järjestämään ammatilliseen Kiila-kuntoutukseen. Kiila-kuntoutusta tarvitsisivat eniten juuri työntekijäammateissa toimivat, sillä useissa työntekijäammateissa sekä kuolleisuus että työkyvyttömyyseläkealkavuus on korkea. Tämä käy ilmi esimerkiksi vuonna 2022 ilmentyneessä Hanna Rinteen väitöskirjassa, jossa selvitettiin ammattien välisiä terveyseroja. Työntekijäammattissa toimivien työnantajat eivät yleensä maksa palkkaa työntekijänsä kuntoutuksen ajalta ja kuntoutusrahan määrä vaikuttaa kuntoutukseen hakeutumiseen. Työssäkävien pienituloisten

mahdollisuus kuntoutukseen on myös vahvistettava korottamalla ansioihin perustuvaa kuntoutusrahaa. Näin hallitus kaventaa työntekijäryhmien välisiä terveyseroja.

Lopuksi PAM vaatii, että hallitus tekee kokonaisarvion kaikista hallitusohjelmassa suunnitelluista toimenpiteistä. Hallitusohjelman mukaan hallitus suunnittelee lääkekustannusten vuosiomavastuun ja lääkkeiden arvonlisäveron nostamista, sote-asiakasmaksujen korottamista sekä erilaisia rajuja leikkauksia sosiaaliturvaan, mm. asumistukeen ja työttömyysturvaan, ja toimeentuloon. Näillä on valtavat yhteisvaikutukset, jotka heikentävät merkittävästi erityisesti pienituloisten nuorten, työttömien ja työntekijöiden toimeentuloa ja asemaa.

Helsingissä, 18. syyskuuta 2023

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry

Annika Rönni-Sällinen

puheenjohtaja

Lisätietoja:

Egezona Klllokoqi-Bublaku

sosiaalipoliittinen asiantuntija

puh. 0404133759

egezona.klllokoqi@pam.fi

Lehtimäki Nora

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry